

Vergaderjaar 2001–2002

28 000 VI

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2002

Nr. 70

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 26 juli 2002

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft de minister van Justitie de volgende vragen ter beantwoording voorgelegd over diens brief van 10 april 2002 inzake de vervolging wegens meeneed van een slachtoffer van verkrachting. (Just-02-365) De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 26 juli 2002.

De vragen en antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Dittrich

De griffier voor deze lijst,
Stahlie

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), Fng. Voorzitter, Kamp (VVD), Vos (GroenLinks), Rouvoet (Christen-Unie), B. M. De Vries (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD), De Wit (SP), Nicolai (VVD), Arib (PvdA), Rietkerk (CDA), Halsema (GroenLinks), Albayrak (PvdA), Eurlings (CDA), Cörüz (CDA), Janssen van Raaij (LPF), Teeven (LN), Wolfsen (PvdA), J. M. De Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Schonewille (LPF), Stuger (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA) en Varela (LPF).

Plv. leden: Ross-van Dorp (CDA), Vacature (PvdA), Th. C. De Graaf (D66), Vacature (VVD), Azough (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Vacature (VVD), Vacature (VVD), Lazrak (SP), Vacature (VVD), Vacature (PvdA), De Pater-van der Meer (CDA), Karimi (GroenLinks), Vacature (PvdA), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Wiersma (LPF), Jense (LN), Vacature (PvdA), Vacature (CDA), Vacature (CDA), van As (LPF), Zeroual (LPF), Joldersma (CDA) en Eerdmans (LPF).

1

Acht u het niet een merkwaardige omkering van zaken om een (mogelijk) slachtoffer van een ernstig misdrijf als verkrachting – dat waarschijnlijk veel heeft moeten overwinnen om in de eerste plaats aangifte te doen – in de beklaagdenbank te plaatsen, waardoor de schijn ontstaat dat diegene dader is in plaats van slachtoffer? Welk signaal gaat hiervan uit naar andere slachtoffers van verkrachting in de huiselijke sfeer die twijfelen over het doen van aangifte?

Neen. De vrouw is vervolgd voor het plegen van meeneed. De onafhankelijke rechter heeft, rekening houdende met alle omstandigheden van de zaak, geoordeeld dat zij daarvoor veroordeeld en bestraft diende te worden. In de meeneedzaak is de vrouw dader. Of de vrouw daarnaast inderdaad tevens slachtoffer van een verkrachting is geweest moet in het midden blijven. Geconstateerd kan slechts worden dat aangetoond is dat haar verklaring deels gelogen is en dat zij daardoor zelf twijfel heeft veroorzaakt omtrent de overige door haar afgelegde verklaringen. Het signaal dat van de vervolging van de vrouw wegens meeneed uitgaat is dat, als iemand aangifte doet van een ernstig misdrijf als verkrachting, diegene geen valse verklaringen mag afleggen.

2 en 14

Is het volgens u niet meer opportuun wanneer het openbaar ministerie in dit soort gevallen seponereert? Waarom is in dit geval niet geseponeerd? Welke rol speelt in deze zaak het feit dat beschuldiging van één verkrachting juist minder belastend is voor de verdachte dan beschuldiging van twee verkrachtingen? Is nagegaan waarom het (veronderstelde) slachtoffer de tweede verkrachting ontkende; had dit wellicht te maken met het feit dat zij haar werkgever wilde «sparen»?

Het slachtoffer is veroordeeld voor meeneed. In hoeverre wordt bij de beslissing tot vervolging wegens meeneed rekening gehouden met de omstandigheid dat de betrokkene zelf slachtoffer van een ernstig zedenmisdrijf zou kunnen zijn geweest?

Het afleggen van een meinedige verklaring is een ernstig misdrijf, waarop een maximale gevangenisstraf is gesteld van zes jaren. De beoordeling van de opportuniteit van een vervolging voor een dergelijk zwaar misdrijf is op grond van artikel 167 van het Wetboek van strafvordering voorbehouden aan het openbaar ministerie. In het algemeen kan niet worden gesteld dat het opportuun zou zijn dergelijke misdrijven niet te vervolgen. In dit geval is vervolgd, omdat verklaring op eed één van de pijlers van het rechtsgeding vormt. Alle partijen in het strafproces moeten op de juistheid van afgelegde verklaringen kunnen vertrouwen. De bijzondere omstandigheden van het geval hebben bij de formulering van de strafeis meegewogen.

3

Kunt u ingaan op de kwestie dat het voor een slachtoffer van verkrachting, waarbij alleen dader en slachtoffer aanwezig waren, zeer moeilijk is verkrachting te bewijzen wanneer verklaring van slachtoffer en dader tegenover elkaar staan?

Wanneer er sprake is van een verkrachting waarbij alleen dader en slachtoffer aanwezig waren, is het voor het openbaar ministerie moeilijk tot het bewijs van een strafbaar feit te komen. In dit geval is dat voor de officier van justitie aanleiding geweest de vrouw onder ede te laten horen, om aldus de betrouwbaarheid van haar verklaring dat er sprake zou zijn van een verkrachting te vergroten ten opzichte van de ontkenning van de verkrachting (maar de bekentenis van de gemeenschap) door de man.

4

Wanneer verwacht u de wetgeving die in voorbereiding is naar aanleiding van de motie De Graaf met betrekking tot juridische bijstand aan slachtoffers (27 400 nr. 26) naar de Kamer te kunnen zenden? Wanneer gaat u in op de nadere voorstellen die het Clara Wichmann Instituut bij deze motie deed?

Het voorstel van wet naar aanleiding van de motie De Graaf is bij de nota van wijzigingen van het wetsvoorstel 27 553 (wetsvoorstel ter wijziging van de Wet op de rechtsbijstand naar aanleiding van de evaluatie van de Wet op de rechtsbijstand alsmede aanpassing van de Wet op de rechtsbijstand aan de Algemene wet bestuursrecht) aan de Kamer toegezonden. Een reactie op de voorstellen van het Clara Wichmann Instituut in dit kader is bij brief van 15 mei jl., kenmerk 5162315/802, aan u toegezonden.

5

Is de interpretatie dat in dit geval sprake was van meined in overeenstemming met staande jurisprudentie?

De vrouw heeft onder ede onwaarheid verklaard en dat vervolgens bekend. De politierechter heeft haar veroordeeld en zij heeft afstand gedaan van haar recht hoger beroep in te stellen. Daarmee is de strafzaak tegen mevrouw definitief afgehandeld.

6

Is de uitspraak van het slachtoffer dat ze niet de waarheid onder ede vertelde niet óók te interpreteren als de situatie dat ze één keer wel met instemming geslachtsgemeenschap heeft gehad, waardoor dus geen sprake meer is van meined?

De onafhankelijke rechter heeft geoordeeld dat er sprake was van meined. Het past een Minister van Justitie niet om in die beoordeling te treden.

7

Was er naast de vrouwelijke zedenrechercheur nog een andere opsporingsambtenaar aanwezig, gelet op de aanbeveling in de Aanwijzing bejegening slachtoffers van zedendelicten om met verhoorkoppels te werken?

Ja, zowel bij de aangifte als bij het tweede verhoor was een tweede opsporingsambtenaar aanwezig.

8

Is de vrouw gewezen op de gevolgen van het afleggen van een valse verklaring en/of het doen van valse aangifte, gelet op de Aanwijzing opsporing seksueel misbruik in afhankelijkheidsrelaties (Bijlage 2)?

Bij de politie is niet gewezen op het risico van het afleggen van een valse verklaring, omdat er uiteraard in eerste instantie vanuit wordt gegaan dat daar geen sprake van is. Bij de rechter-commissaris is zij daar wel op gewezen, omdat haar verklaring daar onder ede is afgelegd.

9

Op welke wijze worden slachtoffers in dergelijke gevallen door de rechter-commissaris gewezen op het belang van het verklaren van de waarheid?

Eenieder die wordt verhoord voor de rechter-commissaris wordt gemaand om de waarheid te zeggen. Vindt het verhoor onder ede plaats dan wordt expliciet gewezen op de consequenties van meined.

10

Bij het verhoor bij de rechter-commissaris was ook een tolk aanwezig. Was er ook een tolk aanwezig bij het opnemen van de verklaring van het slachtoffer bij aangifte? Zo neen, waarom niet?

Mevrouw spreekt geen Nederlands. Bij alle verhoren is een tolk aanwezig geweest.

11

Kunt u aangeven wie in de laatste alinea van de brief van het College worden aangeduid met slachtoffer en verdachte?

De laatste alinea van de betreffende brief is algemeen geformuleerd. Afhankelijk van de vraag of de verkrachtingszaak of de meeneedzaak aan de orde is, wisselen in deze zaak de positie van slachtoffer en dader, waarbij opnieuw moet worden aangetekend dat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is dat de vrouw daadwerkelijk het slachtoffer van een verkrachting is geweest.

12

In de brief van het College van procureurs-generaal wordt geschreven dat op de parketten officieren van justitie zijn aangewezen die zich in het bijzonder bezighouden met zedenzaken. Behoorde de officier van justitie die deze zaak heeft behandeld ook tot deze categorie?

De zaaksofficier van Justitie is thans zedenaanspreekofficier van het arrondissementsparket Breda, maar was dat ten tijde van de behandeling van de zaak niet. Overigens betekent het zijn van zedenaanspreekofficier niet dat deze officier van justitie alle zedenzaken behandelt. Ook de overige officieren van justitie van de parketten behandelen dergelijke zaken, waarbij zij desgewenst gebruik kunnen maken van de bijzondere expertise van de aanspreekofficier.

13

Waarom is er, nadat de vrouw had toegegeven inderdaad twee keer gemeenschap met haar werkgever te hebben gehad, geen waarde meer gehecht aan haar verklaring dat dit nog steeds tegen haar wil was?

Een deel van de verklaring die de vrouw bij de rechter-commissaris heeft afgelegd, was aantoonbaar onjuist. Tegenover haar verklaring dat zij was verkracht, stond de stellige ontkenning van die beschuldiging door de verdachte. Vanwege de leugen bij de rechter-commissaris was er aanleiding om aan het waarheidsgehalte van de verklaring dat de gemeenschap tegen haar wil zou hebben plaatsgehad te twijfelen. Er was geen aanleiding om (eveneens) aan de juistheid van de verklaring van de verdachte te twijfelen. Deze gaf bij het verhoor onmiddellijk toe twee keer gemeenschap met de vrouw te hebben gehad, terwijl hij van één verkrachting beschuldigd werd.

15

Het College van procureurs-generaal schrijft dat er een landelijke OM-commissie zedenzaken is ingesteld die zich onder andere bezighoudt met de beoordeling van processen-verbaal van verhoren van (jeugdige) slachtoffers van zedenzaken. Heeft deze commissie het proces-verbaal in deze zaak beoordeeld? Zo neen, waarom niet? Zo ja, hoe luidde deze beoordeling?

Eén van de taken van de OM-commissie zedenzaken is het begeleiden van de Landelijke expertisegroep Bijzondere zedenzaken. Deze groep beoordeelt op grond van de Aanwijzing opsporing seksueel misbruik in

afhankelijkheidsrelaties processen-verbaal van aangiften, indien sprake is van herinneringen aan misbruik van voor het derde levensjaar, zogenoemde hervonden herinneringen of ritueel misbruik. Daarvan was in onderhavige zaak geen sprake en ook overigens was er geen aanleiding voor ander overleg dan het overleg dat heeft plaatsgevonden tussen verschillende officieren van justitie op het parket Breda.

16

Het College van procureurs-generaal schrijft dat het van oordeel is dat een juiste belangenafweging heeft plaatsgevonden. Waarom ging in dit geval het belang van de verdachte voor op het belang van het slachtoffer?

Alle partijen in het strafproces moeten op de juistheid van afgelegde verklaringen kunnen vertrouwen. Dat is niet alleen het belang van een verdachte, maar een belang van de samenleving als geheel. Dat algemene belang is door de officier van justitie afgewogen tegen het belang van het slachtoffer om niet te worden vervolgd. Gezien de ernst van het door haar gepleegde feit, is besloten wel tot vervolging over te gaan en bij de strafeis rekening te houden met de omstandigheden van mevrouw.

17

Wanneer is het kabinetsstandpunt inzake rechtsbijstand voor slachtoffers te verwachten?

Een algemeen kabinetsstandpunt inzake rechtsbijstand voor slachtoffers is niet in voorbereiding. Op dit terrein zijn de volgende ontwikkelingen gaande:

- De implementatie van de motie De Graaf: hiervoor verwijs ik u naar mijn brief van 6 november 2001, kenmerk 5128632/801, en het antwoord op vraag 4.
- Wijziging van artikel 19, tweede lid, van de Wet op de rechtsbijstand: rechtzoekenden kunnen na aanneming van dit wetsvoorstel gedurende 3,5 uur gratis rechtsbijstand krijgen bij het bureau rechtshulp teneinde zich overeenkomstig artikel 51a Sv te voegen in het strafproces. Dit maakt onderdeel uit van wetsvoorstel 27 553.
- JOS-projecten Rotterdam en Alkmaar: deze experimentele projecten waarbij slachtoffers van zedenmisdrijven gratis juridische vroeghulp werd aangeboden door middel van een eerste gratis (oriënterend) gesprek met een advocaat binnen 10 dagen na het doen van aangifte bij de politie, zijn inmiddels geëvalueerd. Ter voorbereiding van een standpuntbepaling omtrent landelijke invoering heb ik de raden voor rechtsbijstand gevraagd mij in deze te adviseren. Ook zal hierover overleg gevoerd worden met het openbaar ministerie en de Raad voor de Rechtspraak. Ik hoop in het najaar een standpunt te kunnen innemen.
- Uitvoering van de kabinetsnota «Privé geweld, publieke zaak». In deze nota is een aantal punten opgenomen die de positie van slachtoffers van huiselijk geweld moeten versterken, waaronder het starten van twee experimenten voor slachtoffers van huiselijk geweld overeenkomstig de hiervoor genoemde JOS-projecten en het onderzoeken of het Vergoedingsbesluit rechtsbijstand kan gaan voorzien in een vergoeding voor juridische bijstand voor slachtoffers ten aanzien van hun positie in het strafproces. Daarnaast zal in de aanwijzing van het College van procureurs-generaal worden gewezen op situaties waarin het slachtoffer de mogelijkheid wordt geboden voor een voor- of nagesprek ten behoeve van het verhoor door de rechter-commissaris en wanneer de officier van justitie bij het verhoor aanwezig hoort te zijn. Project strafvordering 2001: in dit project zal ook een herbezinning plaatsvinden op de (formele) positie van het slachtoffer (en de getuige) van een misdrijf in het strafproces.